

Mi van ingyen?

Az „Érted vagyok” „Ingyen kap-tatok, ingyen is adjatok!” mottóján felbuzdulva egy olyan kutatást szeretnék megosztani, amely az ingyenességről szól. Megfigyeléseimet – mint annyi mindent a tudományban – a véletlen szülte: tavaly a Nagyböjtben elhatároztam, hogy megpróbálok napi 500 Ft-ból kijönni.

Napi 500 Ft, elég kevésnek tűnik, bár a Földön a legtöbb embernek kb. ennyi van, vagy ennyi sincs. A kiadásokról táblázatot vezettem (főként vonatjegy, élelem, kávé szerepelt benne, tehát semmi különös) – viszont feltűnt, és egyre jobban körvonalazódott, hogy mennyi minden van ingyen. Ebben az 500 Ft-os perspektívában nagy jelentőségre tettek szert az ingyenes dolgok, ezért az idén már megpróbáltam feljegyezni az ingyenes értékeket is, és a precizitás kedvéért megpróbáltam virtuális összegeket is rendelni az alapvetően ingyenes szolgáltatások ellentételezéseként (pl. mennyit érne, mennyiért tudnám nélkülözni, milyen társadalmi hasznossággal bír?). – A táblázatomban azonos módon jelöltem azokat az ingyenes szolgáltatásokat, amiket én kaptam, és azokat, amiket nyújtottam. Ezen a szinten ez így logikus. Egyébként becslés alapján többet kaptam.

A Természet ajándékai: Először is vannak a Természet ingyenes adományai: hullott fa, finom csipkebogyó, kedvező időjárás. Itt a szigorúan ingyenes természeti javakra gondolok, hiszen pl. a gombaszás gumicsizmában, három kosárral, piacra szánva már inkább valamiféle külterjes gazdálkodásra hasonlít. A Természet szolgáltatásait nehéz számszerűsíteni, mert néha nagyon kicsi, néha pedig megfizethetetlen összegek jönnének ki.

A lelki dolgok: Talán nem sorolnám föl, hogy mi minden van ingyen kegyelemből – a lélektani elcsendesedéstől a karizmatikus élményekig. A vallási szolgáltatások (temetés, esküvő) többnyire pénzesek, de egy áldás, egy fohász, egy példakép, egy idézet mindig ingyen van. Nehéz felbecsülni ezeknek a „piaci” értékét, de nem lehetetlen. Általában jóval több, mint amire az emberek tartják.

Szívességi munkarész: Teljesen ingyen dolgozni senki nem tud, nem akar, nem is célszerű. De sokszor

egy-egy kisebb munka, vagy egy munkának egy része – különösen faluhelyen – már ingyen is lehet. Ez nem adócsalás, hanem egyfajta kedvezmény, akció – csak Neked. De nem üzletpolitikai kedvezmény, és nem reklám a még nagyobb bevétel reményében; egyszerűen őszinte nagylelkűség. A pénzzel nem tudnánk esetleg ilyen nagyvonalúan bánni, de a munkánkkal, amihez értünk, lehetünk bőkezűbbek.

Önkéntes munka: A munkánkkal sokszor fizetéképtelen szükségleteket elégítünk ki: ez az önzetlen önkéntesség – mindenesetre ráfizetés ne keletkezzen, mert arra már nincs kapacitásunk. Az önkéntesség lehet tanulópénz, vagy ingyen szállás, diákmunka, esetleg a fizetős munkánk kiterjesztése is.

Kerti ajándékok: Ezeket nem a Természet adja, hanem a szomszéd. Megdolgozott érte, talán túl sok is lett a termés, de ingyen adja, szívből, szeretetből. Semmit nem kérve, semmit vissza nem várva. A viszonzás ebben az érték kategóriában már relatív fogalom: lehet több, lehet kevesebb, lehet semmi, és úgy is jó. Jót beszélgettünk! Faluhelyen, idényben egész komoly mennyiségű szép termés vándorol kézről-kézre, házról-házra. S nem érnek körbe, mint a felesleges karácsonyi kacat-ajándékok, hanem jóízűen elfogyaszttuk őket, egymás egészségére, egymás örömeire.

Köszönés, mosoly: Amikor ideáig jutottam a falusi csereberék és csere-nélküli-berék elemzésében, elkezdtem felmérni – nem kell megijedni! – a köszönés és a mosoly értékét. Próbáltam gazdasági becslésekkel közelíteni, és arra jutottam – tényleg nem vagyok megguggyanva! –, hogy egy falusi köszönéspár kb. 100 Ft-ot ér (60-at az előre köszönés, 40-et a vissza, de még a viszonzatlan köszönés is ér 10 Ft-ot, meg egy mosolyt, tehát egyénileg is pozitív értékű). Ha a köszönést és a mosolyt önzőn számoljuk, akkor is megéri – ha pedig önzetlenül, akkor még inkább. Azért ilyen kis összegek jönnek ki egy egységköszönésre, mert mifelénk olyan sok van belőle. Sivárabb városi környezetben ezek nagyságrendileg felértékelődhetnek. Tessék szépen köszönni!

Jókívánság: A Jó napotköszönés is egyfajta jókívánság. De lehet elköszönéskor is minden jókat, további szép napokat, kellemes

időtöltést és áldott ünnepeket kívánni. Lehet titokban is jót kívánni, és még annak is van áldásos hatása – legalábbis aki gondolja, arra mindenféleképpen. Ennek számszerűsítése megint csak nehéz, de ahogy a mai pirula-piacot elnézem, lenne mit köszönnünk a köszönésnek, hálának és titkos (jó)kívánságoknak is.

Jó tanács: A mondás szerint is „a jó tanács aranyat ér”. Ki-ki felmérheti magában, hogy mihez ért, miben jártas, esetleg hétköznapi munkáiban pénzért is osztogatja ezeket a tanácsokat. Ha valaki hozzánk fordul, és ingyen jó tanácsokat adunk neki a hőszigetelésről vagy a gyereknevelésről, az életvezetésről vagy a határos prezentációról – az épp annyit ér, mintha pénzért tanácsolnánk. Egy kicsit még többet is, mert ez a segítség gyors, helyénvaló és bizalmon alapul.

Van azonban rossz tanács is. Olyat ne adjunk, inkább hallgassunk! Vagy mondjuk meg, hogy nem értünk hozzá. Néha hallom, hogy egészségügyi kérdésekben az emberek nem tudják megállni, hogy nagy együttérzésükben ne adjanak össze-vissza tanácsokat (pedig egy hibásan felmért körkép halálos tanácshoz is vezethet). Aztán persze nem teszik hozzá, hogy „Ja, a szomszéd néaninek sem használt... Isten nyugosztalja szegényt”. Meg kellene próbálnunk az együttérzésünket – ami szintén aranyat ér, ld. később! – nem feltétlenül egészségügyi tanács formájában kifejezésre juttatni.

Ide kívánczik még, hogy a rossz tanácsokon kívül a gondolatok, előítéletek, viccek, mosolyok is lehetnek gúnyosak, rosszak. De egyrészt majd látni fogjuk, hogy a sok-sok jó ingyenesség mellett ezek eltörpülnek. Másrészt általában a rossz kívánságok, átkos gondolatok arra vannak igazán kártékony hatással, aki maga gondolja őket.

Jóléti juttatások: Egy gazdag társadalomban sok minden ingyen van, ami a szegényebb világban nagyon is fizetős lenne (munkába járás, elsősegély, tankönyvcsomag, országúti segélyhívó). Így teljesedik be az Írás, hogy akinek van, annak még adnak. De az is igaz, hogy ezeket a szociális juttatásokat a gazdagabb világ szegényebbjei tudják igazán értékelni. Szívből kívánom, hogy a Földön mindenkinek jusson napi 500 Ft fizetés, és

emellett 500 Ft szociális juttatás is! Sajnos ma nem jut.

Csalás, elnézés: Kerülgetjük itt a forró kását, de az az igazság, hogy a legtöbb „ingyenes jav” csalásból vagy annak elnézéséből származik. Nem csak az ÁFA-csalásra gondolok. A vonaton például szinte licitálni kell a jegyemért. Néznek engem hol vasutasnak, hol bérletesnek, hol meg 65 év fölöttinek. Végül kiegészünk egy félárúban, de azt sem pecsételik be. A táblázatom azt mutatja, hogy kb. hatodáron utazom, és ez teszi ki az ingyenes javak nagy részét. Erre persze én is rásegítek, mert képes vagyok kibiciklizni Ausztriába (ingyen vízért, ingyen PET-palackba), hogy ne Sopronban szálljak fel a vonatra, hanem Kópházán, ahol nincs pénztár. És akkor ezzel megvan az ingyenes kondi is.

A munkahelyi dolgok magáncélú hasznosítása is ide tartozik: telefon, papír, fénymásoló stb. Viszont itt kérdéses, hogy milyen szerződést kellene kötni a munkahellyel, hogy napi átlag 4 oldal kottát, közcéla, szabályosan fénymásolhassak... Továbbá a munkahely is hajlamos a mi javainkat (útiköltség, internet, telefon, hétvége) saját céljaira ingyensen kisajátítani. A munkahelyi lopásokat a főnökök is elnézik, hiszen amúgy nekik jár a legtöbb benzin-költség, vállalati autó, konferencia, etetés, itatás – ingyért.

Elegánsabb helyeken **ingyen van a wift**, a közkút, a közvilágítás, az interneten pedig a keresőmotor – feltéve, hogy következetesen használjuk a reklámirotó programokat. Ingyen van a wikipédia, és olyan hasznos lexikonokat pótol, amelyekért gyerekkoromban még egy vagyont fizettünk volna.

A koldulás: az ingyenesség szimbóluma. A körültekintéssel történő adakozás azonban munkaigényes: be kell menni egy kisebb büfébe, megvenni a tényleges ételmezt, eladhatatlan ételmezt, és beszélgetni is, mert talán abból van a legnagyobb hiány. Keresni valamilyen kiutat az életvitelszerű koldulásból. És általában az alkohol is bejön a képbe. Függetlenül nehézz erről beszélni – ez játszma. Nektek mondom, akik nem koldultok: Ne igyatok!

Hogy vajon én koldultam-e? Egyszer-kétszer velem is előfordult életemben, hogy nem volt nálam pénz (mert átöltöztem, vagy rosszul emlékeztem). Tiszta öltözetben, választékos beszéddel nagyon könnyű egy konkrét összeget kapni. Az emberek szinte fellélegeznek, hogy

nem egy koldus vagy szélhámos akadt útjukba. Még sosem kellett hazagyalogolnom. Ma is például 500 Ft-tal kevesebbet hoztam a kelletemél – félig-meddig tudatosan. Nem IC-vel megyek haza, egy órával hosszabb, de ugyanannyival kényelmesebb is.

A legnagyobb koldulás az volt életemben, hogy 40 ázott ferences diákot benyaltam egy német plébánia tornatermébe – ott van ilyen is. Nem voltunk épületesebb látvány, mint a migránsok.

Midőn ezt írtam, tiszta volt az ég... – épp a fertőbozi állomáson hallgattam a madárdalt, bámultam a tavaszt, és tanulmányoztam az András nevű gőzös felfűtését. Gyereknapon persze jó pénzért fel is ülhetnék rá, de arra valahogy nincsen vágyódásom. Ez a sok szépség, élmény ingyen van. Vagy legfeljebb annyiba kerül, hogy nem kell hajtani a pénzért.

Ingyenes **a rokon támogatás** – legyen szó élelemről, ösztöndíjkiegészítésről, utazásról vagy házkörül munkákról. Senki nem számolja, méri, mint ahogy az anyai szeretetet sem.

A vendégek kínálgatása, ha az a sajátból történik, ha nem megy a hízlalásig, ha nem vár viszonzást, ha nem akar irigységet kelteni – szintén az ingyen mindenség egy szép csillaga.

Mondják, hogy „Nincs **ingyenebéd**”. Pedig van! Szinte minden konferencián, értekezleten, rendezvényen megy a protokoll, a luxus-etetés. Ha valaki következetesen minden meghívást, akciót, fejtágitást kihasználna, még el is hízna.

Madáretetés – a madarak ingyenebédje. Nálunk a tört dió maradékát kapják – és tavasszal ingyen dallal fizetnek érte. Ez minden évben így ismétlődik. Az is lehet, hogy fordítva van?

A talált pénz – Rendszeresen szoktam aprópénzt találni a járdán – lyukas zsebű kocsmázók nyomában. Ez a gyalogjárók prémiuma. Bicikliről fele annyit lehet észrevenni. Autóból? – semennyit. A legnagyobb pénz, amit eddig találtam, egy ezres volt a templomkertben, azt bevittem a templomba. A persely is in-

gyen van.

A vissza(nem)járó általában a legkisebb pénzérme; jelenleg az 5 Ft-os környékén szokott kialakulni, hogy ha nincs, úgy is jó. Aztán ilyen lehet még a borraláló is, ha nem borra költik, ha nem várják el, és nem megy el a hálapénz, a jatt és megvesztegetés irányába.

Katasztrófavédelem – Az azért jó, hogy fel lehet hívni kártya nélkül is a 105-öt (miután haladéktalanul megkezdtük a tűzoltást!). Jogszabály által biztosított ingyenesség: a kéményseprés. Idén ingyen mondja el jókívánságait ugyanaz a kéményseprő, akit tavaly még kemény pénzért lehetett meglapogatni.

Az idő pénz? – Nem, nem! Az idő ingyen van. Mindenkinek van napi 1440 perc ingyenes jóváírás az időszámláján (Michael Ende: Momo). Ebből finanszírozzuk az együttérző időt, de a cégnél a kötelező túlórákat is. Tessék választani! Csak utána ne tessék panaszkodni, hogy a túlóra milyen kizsákmányolás!

És ingyen van még – csak felsorolásszerűen – az utcaconcert, a jótékonyosság, protekció, stoppolás + bolti kuka (nem reklámozom, de ebből valaki ezer nap alatt megkerülte a Földet), lomtalánítás, passzív naphasznosítás, méltányosság, szolgálat, újrahasznosítás (a szelektív kukánál sem adnak betétdíjat), a természetbeni nyereség, például ha nyerünk egy fát, amit aztán el is ültethetünk ingyért, nem pénzes pályázat (oklevél a jutalom). Továbbá az ingyenes közterület-foglalás – akinek nagyobb van, többet foglal – a szeretet, a gondozás; az ingyen WC, máshol meg ugyanaz pénzért, az utcai gyümölcsfák termése, csak fel kell kapaszkodni érte... (Most látom csak, hogy

ingyen van itt a vonaton a 230 V is. Viszont van sok minden az életben, ami látszólag ingyen van, de valójában nagyon sokba kerül: a sietés, a személtelés, a kínált pálinka, a májusi strandidő, a közösbe eresztett kipufogófüst, az európai jólét, a városi rezsicsökkentés, az akciós hitel és a leértékelt áru.)

Ingyen van az utcai piknik, utána meg ingyen a szemétszedés, ugye? Ingyen adják a Jehovatraktátusokat, mások meg az utcai szórólapokat, csak legyen hozzá elég cellulóz. Gyűjtani jó lesz.

Ingyen van az „ingyen telefon”, aminek drága ugyan az előfizetése, de hosszan fecsegni tényleg lehet, és ingyen a visszahívás, ha „neked

úgyis ilyen percdíjmentes számlád van”.

Most már talán mindenki elhiszi nekem, hogy ezek együtt a nyilván-tartásom szerint **sacc/kb. napi 2000 Ft**-ot tennének ki. 2-4-szer többet, mint a pénzért való életünk. Ha valaki drágább szolgáltatási környezetben lakik, ahol pénzéhes bébiszitterek rajzanak a levegőben, mondjuk, és sok az ember, de kevés a köszönés, ott ez az árfolyam 5000 forintig is elmehet. Drágább helyen még az ingyen is több van.

Ingyen van a vicc, a mese – eddig meséltem, most mondok egy viccet, stílszerűen egy skót viccet, de vatikáni valutáért:

*A skót vesz egy táskát a boltban.
– Becsomagoljam, uram? – kérdi az eladó.*

– Nem szükséges. Tegye csak bele a papírt és a zsinórt.

És végül ingyen van az útlevél nélküli bevándorlás – csak tudnék pár szót arabusul, én is kapnék egy pulykás szendvicset. De nem panaszkodhatom, mert a mi pékségünkben bárki ingyen süthet (szombaton hajnalban le van zárva a gáz, de még forró a kemence), és különböző finomságokat lehet sütni az ingyen hőben.

Dőry István

És ingyen van ez a földnapi vers is – még oklevelet is adtak, ha valaki elszavalta:

*Gyűjts egy gyertyát a Földért!
Gyűjts egy gyertyát az Életért!
Gyűjts egy gyertyát a szeretetért!
Gyűjts egy gyertyát a békéért!*

*R: //Ez a Föld az otthonunk,
Ez a Föld a holnapunk,
Az élethez tőle mindent megkapunk.
Múltunk és jövőnk őrzője a Föld,
Hát őrizzük meg egymásnak életek között.
Kinek szíve mindenkiért
Egyformán dobog –
Szívünkben gyűjts gyertyát,
Mely szebb jövőért lobog!
A Föld az otthonunk,
A Föld a holnapunk.
Legyünk a jel, a reménység,
Kik változást hozunk! //*

*Gyűjts egy gyertyát az erdőkért!
Gyűjts egy gyertyát a folyókért!
Gyűjts egy gyertyát a kék égért!
Gyűjts egy gyertyát a jövőnkért!*

*Hol ég a remény -
Megfordulhat még ez a világ...
De tenned kell, belülről ébredj fel,
Hogy elérkezzen végre egy új világ.*

*R: //Ez a Föld az otthonunk,
Ez a Föld a holnapunk,
Az élethez tőle mindent megkapunk.
Múltunk és jövőnk őrzője a Föld,
Hát őrizzük meg egymásnak életek között.
Kinek szíve mindenkiért
Egyformán dobog –
Szívünkben gyűjts gyertyát,
Mely szebb jövőért lobog!
A Föld az otthonunk,
A Föld a holnapunk,
Legyünk a jel, a reménység,
Kik változást hozunk! //*

Legyünk a jel, a reménység, kik változást hozunk!